HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

3 septembrie 2009 *

În cauza C-489/07,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Amtsgericht Lahr (Germania), prin decizia din 26 octombrie 2007, primită de Curte la 5 noiembrie 2007, în procedura

Pia Messner

împotriva

Firma Stefan Krüger,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann (raportor), președinte de cameră, domnii M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits și J.-J. Kasel, judecători,

* Limba de procedură: germana.

avocat general: doamna V. Trstenjak,
grefier: doamna K. Sztranc-Sławiczek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 decembrie 2008,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru guvernul german, de domnul M. Lumma și de doamna J. Kemper, în calitate de agenți;

— pentru guvernul belgian, de doamna L. Van den Broeck, în calitate de agent;

— pentru guvernul spaniol, de domnul J. Rodríguez Cárcamo, în calitate de agent;

— pentru guvernul austriac, de domnul E. Riedl, în calitate de agent;

— pentru guvernul portughez, de domnul L. Inez Fernandes și de doamna P. Contreiras, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii V. Kreuschitz, W. Wils și H. Krämer, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 18 februarie 2009,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 6 din Directiva 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 1997 privind protecția consumatorilor cu privire la contractele la distanță (JO L 144, p. 19, Ediție specială, 15/vol. 4, p. 160).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Messner, consumatoare, pe de o parte, și Firma Stefan Krüger (denumită în continuare „Stefan Krüger"), pe de altă parte, întreprindere care practică vânzarea la distanță prin internet, cu privire la rambursarea unei sume de 278 de euro după rezilierea unui contract la distanță.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Considerentul (14) al Directivei 97/7 prevede:

„întrucât consumatorul nu are posibilitatea de a vedea produsul în mod concret sau de a aprecia natura serviciului furnizat înainte de încheierea contractului; întrucât ar trebui să se prevadă un drept de retractare din contract, în lipsa prevederilor contrare ale prezentei directive; întrucât, pentru ca acest drept să nu rămână pur formal, eventualele costuri suportate de consumator atunci când își exercită dreptul de retractare trebuie să fie limitate la costuri directe de returnare a bunurilor; întrucât acest drept de retractare nu trebuie să prejudicieze drepturile consumatorului, în temeiul legislației interne, mai ales în ceea ce privește primirea produselor deteriorate, a serviciilor defectuoase sau a produselor și serviciilor care nu corespund descrierii din ofertă; întrucât este de competența statelor membre să determine alte condiții și modalități consecutive exercitării dreptului de retractare”.

4 Articolul 6 alineatele (1) și (2) din această directivă prevede:

„Dreptul de retractare

(1) Pentru orice contract la distanță, consumatorul dispune de un termen de cel puțin șapte zile lucrătoare pentru a se retracta din contract, fără penalități și fără indicarea

vreunui motiv. Singurele cheltuieli care pot fi imputate consumatorului datorită exercitării dreptului său de a se retracta sunt costurile directe de returnare a mărfurilor.

[…]

(2) În cazul în care dreptul de retractare a fost exercitat de către consumator în conformitate cu prezentul articol, furnizorul este obligat să ramburseze gratis sumele plătite de consumator. Singurele cheltuieli care pot fi imputate consumatorului datorită exercitării dreptului de retractare sunt costurile directe ale returnării bunurilor. Rambursarea trebuie efectuată cât mai curând posibil și, în orice caz, în termen de treizeci de zile."

5 Articolul 14 din directiva menționată prevede:

„Clauză minimală

Statele membre pot introduce sau menține, în domeniul reglementat de prezenta directivă, dispoziții mai stricte, compatibile cu prevederile tratatului, pentru a asigura un nivel mai ridicat de protecție a consumatorului. […]"

Reglementarea națională

6 Articolul 312d din Codul civil german (Bürgerliches Gesetzbuch, denumit în continuare „BGB"), intitulat „Dreptul de retractare și de restituire în contractele la distanță", prevede:

„(1) Consumatorul care a încheiat un contract la distanță dispune de un drept de retractare descris la articolul 355. În cazul în care contractul are ca obiect furnizarea de mărfuri, acest drept de retractare poate să fie înlocuit cu dreptul de restituire prevăzut la articolul 356.

(2) Prin derogare de la articolul 355 alineatul 2 prima teză, termenul de retractare nu începe să curgă înainte de îndeplinirea obligațiilor de informare prevăzute la articolul 312c alineatul 2; în cazul livrării de mărfuri, nu înainte de ziua primirii lor de către destinatar; în cazul livrărilor repetate de mărfuri de aceeași natură, nu înainte de ziua primirii primei livrări parțiale și, în cazul furnizării de servicii, nu înainte de ziua încheierii contractului."

7 Articolul 355 din BGB, intitulat „Dreptul de retractare în contractele încheiate cu consumatorii", prevede:

„(1) În cazul în care legea conferă un drept de retractare consumatorului în conformitate cu această dispoziție, consumatorul încetează să mai fie obligat în virtutea declarației de exprimare a consimțământului la încheierea contractului în cazul în care se retractează în termen. Retractarea nu trebuie să fie motivată și trebuie să se manifeste în scris sau prin returnarea bunului către vânzător în termen de două săptămâni; în vederea respectării termenului de retractare, se va ține seama de data expedierii.

(2) Termenul începe să curgă în momentul în care consumatorul este informat în scris cu privire la dreptul său de retractare prin intermediul unei comunicări clare care îi precizează drepturile în conformitate cu cerințele mijlocului de comunicare utilizat, comunicare care cuprinde de asemenea numele și adresa celui căruia trebuie să îi fie adresată retractarea, precum și o indicație cu privire la începutul termenului și la normele prevăzute la alineatul 1 a doua teză. În cazul în care comunicarea parvine consumatorului după încheierea contractului, termenul este extins la o lună, prin derogare de la alineatul 1 a doua teză. În cazul în care contractul este încheiat în scris, termenul nu începe să curgă înainte să îi fie puse la dispoziția consumatorului un exemplar al contractului, comanda scrisă a consumatorului sau o copie a originalului contractului ori a comenzii. În cazul unei contestații privind începutul termenului, sarcina probei incumbă vânzătorului.

(3) Dreptul de retractare se stinge cel mai târziu la șase luni după încheierea contractului. În cazul livrării de mărfuri, termenul nu începe să curgă înainte de ziua primirii de către consumator. Prin derogare de la prima teză, dreptul de retractare nu se stinge în cazul în care consumatorul nu a fost informat în mod corect cu privire la dreptul său de retractare; în cazul unor contracte la distanță având ca obiect furnizarea unor prestații de servicii financiare, dreptul de retractare nu se stinge nici în cazul în care vânzătorul nu și-a îndeplinit corect obligațiile de informare care îi incumbă în temeiul articolului 312c alineatul 2 punctul 1."

8 Articolul 357 din BGB, intitulat „Efectele juridice ale retractării și ale restituirii", prevede:

„(1) Fără a aduce atingere unei dispoziții contrare, normele privind rezilierea legală se aplică prin analogie dreptului de retractare și de restituire. Articolul 286 alineatul 3 se aplică în mod corespunzător obligației de rambursare a plăților în conformitate cu această dispoziție; termenul pe care îl fixează începe să curgă odată cu declarația de retractare sau de restituire efectuată de consumator. În ceea ce privește obligația de rambursare a consumatorului, termenul începe astfel să curgă în momentul în care acesta trimite declarația sa; în ceea ce privește obligația de rambursare a vânzătorului, termenul începe să curgă în momentul în care îi parvine această declarație.

[…]

(3) Prin derogare de la articolul 346 alineatul 2 prima teză punctul 3, consumatorul trebuie să plătească o despăgubire în cazul unei deteriorări care rezultă dintr-o utilizare conformă a bunului, cu condiția să fi fost informat în scris în legătură cu această consecință juridică cel mai târziu în momentul încheierii contractului, precum și în legătură cu posibilitatea de a evita această consecință. Consumatorul nu este obligat să plătească o astfel de despăgubire atunci când deteriorarea rezultă exclusiv din examinarea bunului. Articolul 346 alineatul 3 prima teză punctul 3 nu se aplică în cazul în care consumatorul a fost informat în mod corect cu privire la dreptul său de retractare sau în cazul în care a luat cunoștință de acesta prin orice alt mijloc.

(4) Alineatele care precedă enunță drepturile părților în mod exhaustiv."

9 Articolul 346 alineatele 1-3 din BGB, intitulat „Efectele rezoluțiunii contractului", are următorul cuprins:

„(1) Dacă o parte contractantă se prevalează de o clauză rezolutorie contractuală sau legală, în cazul rezoluțiunii, prestațiile primite trebuie restituite și fructele efectiv dobândite, predate.

(2) În locul obligației de restituire sau de predare, debitorul trebuie să plătească o despăgubire în măsura în care:

1. restituirea sau predarea este exclusă prin natura dobândirii;

2. acesta a deteriorat, a cedat, a înstrăinat, a modificat sau a transformat bunul primit;

3. bunul primit s-a deteriorat sau a încetat să existe; cu toate acestea, uzura corespunzătoare unei utilizări normale nu este inclusă la calcularea despăgubirii.

Dacă în contract se stipulează o contraprestație, aceasta trebuie luată în considerare la calcularea despăgubirii; dacă se datorează o despăgubire pentru foloasele obținute dintr-un împrumut, se poate face dovada că valoarea foloaselor era inferioară.

(3) Este exclusă obligația de despăgubire:

1. dacă defectul care stă la baza rezoluțiunii nu a survenit decât în cursul modificării sau al transformării bunului;

2. în măsura în care creditorul este responsabil de deteriorarea sau de distrugerea bunului sau dacă prejudiciul s-ar fi produs și în cazul în care bunul s-ar fi aflat în posesia sa;

3. dacă, în cazul în care există o condiție rezolutorie legală, deteriorarea sau distrugerea a survenit la partea interesată, deși aceasta din urmă a acționat cu aceeași diligență de care dă dovadă în mod obișnuit în cazul propriilor bunuri.

Îmbogățirea restantă trebuie restituită.”

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

10 Doamna Messner a cumpărat de la Stefan Krüger, la 2 decembrie 2005, prin internet, un laptop de ocazie la prețul de 278 de euro.

11 La data efectuării acestei achiziții, Stefan Krüger afișa condiții generale de vânzare pe internet în care se putea citi în special că, în cazul deteriorării care rezultă din utilizarea conformă a bunului, cumpărătorul este obligat să plătească o despăgubire.

12 În luna august 2006, pe ecranul computerului respectiv a apărut un defect. La 4 august 2006, doamna Messner a informat Stefan Krüger în legătură cu acest defect care afecta ecranul. Stefan Krüger a refuzat să înlăture gratuit defectul respectiv.

13 La 7 noiembrie 2006, doamna Messner a declarat că revocă contractul de vânzare și a propus să restituie computerul portabil către Stefan Krüger în schimbul unei rambursări concomitente. Această revocare a fost efectuată în termenele prevăzute de BGB în măsura în care doamna Messner nu primise informațiile, prevăzute de dispozițiile din acest cod, care determină începerea curgerii termenului de retractare.

14 Doamna Messner a solicitat de la Stefan Krüger suma de 278 de euro în fața Amtsgericht Lahr.

15 Stefan Krüger s-a opus acestei cereri în justiție, arătând că doamna Messner îi datorează, în orice caz, o despăgubire pentru aproape opt luni de utilizare a computerului portabil. Prețul de locațiune a unui computer portabil de acest tip s-ar

ridica în medie pe piață la 118,80 euro pentru trei luni, astfel încât despăgubirea care corespunde duratei de utilizare a computerului în cauză de către doamna Messner ar reprezenta 316,80 euro.

16 În aceste condiții, Amtsgericht Lahr a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Dispozițiile articolului 6 alineatul (2) coroborate cu cele ale articolului 6 alineatul (1) a doua teză din Directiva 97/7 […] trebuie să fie interpretate în sensul că se opun ca o reglementare națională să prevadă posibilitatea ca vânzătorul să solicite o despăgubire pentru utilizarea bunului livrat, în cazul retractării efectuate de consumator cu respectarea termenelor?”

Cu privire la întrebarea preliminară

17 Prin intermediul întrebării sale, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă dispozițiile articolului 6 alineatul (1) a doua teză și ale articolului 6 alineatul (2) din Directiva 97/7 trebuie să fie interpretate în sensul că se opun ca o reglementare națională să prevadă posibilitatea ca vânzătorul să solicite consumatorului o despăgubire pentru utilizarea unui bun dobândit printr-un contract la distanță în cazul în care acesta din urmă și-a exercitat dreptul de retractare cu respectarea termenelor.

18 În temeiul articolului 6 alineatul (1) a doua teză și alineatul (2) din Directiva 97/7, singurele cheltuieli care pot fi imputate consumatorului datorită exercitării dreptului de retractare sunt costurile directe ale returnării bunurilor.

19 În această privință, din considerentul (14) al Directivei 97/7 rezultă că această interdicție de a imputa consumatorului alte cheltuieli decât cele rezultate în mod direct din returnarea bunurilor are ca finalitate să asigure că dreptul de retractare garantat de această directivă „nu rămân[e] pur formal". Astfel, consumatorul ar putea să fie descurajat să își exercite dreptul respectiv dacă aceasta ar atrage consecințe pecuniare negative.

20 În plus, din același considerent, rezultă că dreptul de retractare urmărește să protejeze consumatorul în situația specială a unei vânzări la distanță, în care acesta „nu are posibilitatea de a vedea produsul în mod concret sau de a aprecia natura serviciului furnizat înainte de încheierea contractului". Dreptul de retractare este, așadar, destinat să compenseze dezavantajul care rezultă pentru consumator dintr-un contract la distanță, prin acordarea unui termen de reflecție adecvat în decursul căruia acesta are posibilitatea de a examina și de a testa bunul dobândit.

21 Interdicția enunțată la articolul 6 alineatul (1) a doua teză și alineatul (2) din Directiva 97/7 trebuie să se interpreteze în lumina acestor obiective.

22 În această privință, trebuie să se constate că impunerea într-un mod general a unei despăgubiri pentru utilizarea bunului dobândit printr-un contract la distanță este incompatibilă cu obiectivele menționate.

23 Astfel, după cum subliniază avocatul general la punctul 74 din concluzii, în cazul în care consumatorul ar trebui să plătească o astfel de despăgubire numai pentru faptul că a avut posibilitatea de a utiliza bunul dobândit printr-un contract la distanță cât timp s-a aflat în posesia sa, acesta nu și-ar putea exercita dreptul de retractare decât în schimbul plății despăgubirii menționate. O astfel de consecință ar fi într-o contradicție clară cu redactarea și cu finalitatea articolului 6 alineatul (1) a doua teză și alineatul (2) din Directiva 97/7 și ar priva în mod special consumatorul de posibilitatea de a utiliza în deplină libertate și fără nicio presiune termenul de reflecție care îi este acordat prin această directivă.

24 De asemenea, eficacitatea și efectivitatea dreptului de retractare ar fi afectate dacă s-ar impune consumatorului plata unei despăgubiri ca urmare a simplei împrejurări de a fi examinat și testat bunul dobândit printr-un contract la distanță. În măsura în care dreptul de retractare are ca obiectiv tocmai să acorde această posibilitate consumatorului, faptul de a fi recurs la aceasta nu poate avea drept consecință ca dreptul respectiv să nu poată fi exercitat de către consumator decât cu condiția de a plăti o despăgubire.

25 Cu toate acestea, deși Directiva 97/7 urmărește să protejeze consumatorul în situația specială a unui contract la distanță, aceasta nu are ca obiect să îi acorde drepturi care să depășească ceea ce este necesar pentru a-i permite să își exercite în mod util dreptul de retractare.

26 În consecință, finalitatea Directivei 97/7 și, în special, interdicția enunțată la articolul 6 alineatul (1) a doua teză și la articolul 6 alineatul (2) din aceasta nu se opun, în principiu, ca reglementarea unui stat membru să impună consumatorului plata unei despăgubiri echitabile în ipoteza în care acesta ar fi utilizat bunul dobândit printr-un contract la distanță într-un mod incompatibil cu principiile de drept civil, precum buna-credință sau îmbogățirea fără justă cauză.

27 În această privință, trebuie să se arate că rezultă din ultima teză a considerentului (14) al Directivei 97/7 că este de competența statelor membre să determine alte condiții și modalități consecutive exercitării dreptului de retractare. Această competență trebuie să fie totuși exercitată cu respectarea finalității directivei menționate și nu poate, în special, să aducă atingere eficacității și efectivității dreptului de retractare. Aceasta ar fi, de exemplu, situația dacă ar rezulta că nivelul despăgubirii, precum aceea evocată la punctul precedent, este disproporționat prin raportare la prețul de achiziție al bunului respectiv sau dacă reglementarea națională ar impune consumatorului sarcina probei în sensul că nu a utilizat acest bun în decursul termenului de retractare într-un mod care depășește ceea ce era necesar pentru a-i permite să exercite în mod util dreptul de retractare.

28 Îi revine instanței naționale sarcina ca, în lumina acestor principii, să soluționeze cauza cu care este sesizată în mod concret, ținând seama în mod corespunzător de toate particularitățile acesteia, în special de natura produsului în cauză, precum și de durata perioadei în urma căreia, din cauza nerespectării de către vânzător a obligației de informare, consumatorul și-a exercitat dreptul de retractare.

29 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că dispozițiile articolului 6 alineatul (1) a doua teză și alineatul (2) din Directiva 97/7 trebuie să fie interpretate în sensul că se opun ca o reglementare națională să prevadă în mod general posibilitatea ca vânzătorul să solicite consumatorului o despăgubire pentru utilizarea unui bun dobândit printr-un contract la distanță în cazul în care acesta din urmă și-a exercitat dreptul de retractare cu respectarea termenelor. Cu toate acestea, aceleași dispoziții nu se opun ca plata unei despăgubiri pentru utilizarea acestui bun să fie impusă consumatorului în ipoteza în care acesta ar fi utilizat bunul menționat într-un mod incompatibil cu principiile de drept civil, precum buna-credință sau îmbogățirea fără justă cauză, cu condiția de a nu se aduce atingere finalității directivei menționate și în special eficacității și efectivității dreptului de retractare, ceea ce revine instanței naționale să stabilească.

Cu privire la cheltuielile de judecată

30 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Dispozițiile articolului 6 alineatul (1) a doua teză și alineatul (2) din Directiva 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 1997 privind protecția consumatorilor cu privire la contractele la distanță trebuie să fie interpretate în sensul că se opun ca o reglementare națională să prevadă în mod general posibilitatea ca vânzătorul să solicite consumatorului o despăgubire pentru utilizarea unui bun dobândit printr-un contract la distanță în cazul în care acesta din urmă și-a exercitat dreptul de retractare cu respectarea termenelor.

Cu toate acestea, aceleași dispoziții nu se opun ca plata unei despăgubiri pentru utilizarea acestui bun să fie impusă consumatorului în ipoteza în care acesta ar fi utilizat bunul menționat într-un mod incompatibil cu principiile de drept civil, precum buna-credință sau îmbogățirea fără justă cauză, cu condiția de a nu se aduce atingere finalității directivei menționate și în special eficacității și efectivității dreptului de retractare, ceea ce revine instanței naționale să stabilească.

Semnături